

การประเมินผลโครงการรณรงค์ต่อต้านความรุนแรงในบุคลากรสตรี คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

An Evaluation of Anti-violence Campaign Project for Female Personnel at Faculty of Nursing, Chiang Mai University

กิงฟ้า	แสงลี	พย.ม. *	Kingfa	Sanglee	M.S. *
เกสราร	ศรีพิชญากา	พย.ด.**	Kasara	Sripichyakan	Ph.D.**
ปิยะภรณ์	ประสิทธิ์วัฒนเสรี	ส.ม.*	Piyaporn	Prasitwattanaseree	M.P.H. *

บทคัดย่อ

ความรุนแรงในครอบครัวเป็นปัญหาที่ส่งผล กระทบต่อสุขภาพทั้งทางร่างกายและจิตใจ เกิดขึ้นได้ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว คณะผู้วิจัยได้ตระหนักถึงผลกระทบดังกล่าวจึงได้จัดโครงการรณรงค์ต่อต้านความรุนแรงในบุคลากรสตรี คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เพื่อสำรวจผลของการจัดโครงการต่อความรู้และทัศนคติเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัว และสิ่งที่ได้เรียนรู้ทางเชิงบวกและลบจากการจัดโครงการ โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างตามสะดวกแล้วสุ่มอย่างง่ายเข้ากลุ่มที่ได้รับความรู้จากการสอนเป็นกลุ่มและกลุ่มที่ได้รับความรู้จากการฟังเทป จำนวน 5-8 คนต่อกลุ่ม กลุ่มที่ได้รับความรู้จากการสอนเป็นกลุ่มใช้วิธีการสอนแบบอภิปรายกลุ่มย่อย มีแผนภาพประกอบการสอนและมีเอกสารความรู้ให้อ่านภายหลังสิ้นสุดการสอน กลุ่มที่ได้รับความรู้จากการฟังเทป ให้ฟังเทปบันทึกเสียงร่วมกับมีเอกสารความรู้ประกอบ และซักถามข้อสงสัยภายหลังการฟัง ทั้งสองกลุ่มได้รับความรู้ครั้งเดียวดำเนินการเก็บข้อมูลจนครบ 60 คน แยกเป็นกลุ่มที่ได้รับความรู้จากการสอนเป็นกลุ่ม 30 คนและกลุ่มที่ได้รับความรู้จากการฟังเทป 30 คน แบบสอบถามความรู้และทัศนคติเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัว ผ่านการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาจากผู้ทรงคุณวุฒิ และตรวจสอบความเชื่อมั่นโดยวิธีทดสอบซ้ำได้ 0.80 และ 0.84 ตามลำดับ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติทดสอบไคสกีและสถิติทดสอบค่าที

ผลการวิจัยพบว่า

คะแนนเฉลี่ยด้านความรู้และทัศนคติของบุคลากรสตรีหลังเข้าร่วมโครงการสูงกว่าก่อนเข้าร่วมโครงการ ($p < 0.001$) ทั้งสองกลุ่ม และคะแนนเฉลี่ยด้านความรู้และทัศนคติที่เพิ่มขึ้นหลังเข้าร่วมโครงการระหว่างกลุ่มที่ได้รับความรู้จากการสอนเป็นกลุ่มและกลุ่มที่ได้รับความรู้จากการฟังเทปไม่ต่างกัน ($p > 0.05$) จากการสนทนากลุ่มย่อยผู้เข้าร่วมโครงการมีความพึงพอใจเกี่ยวกับสิ่งที่ได้เรียนรู้ การสอนเป็นกลุ่มช่วยให้เข้าใจเนื้อหาได้ง่ายขึ้น ได้แนวคิดและมุมมองหลากหลาย การฟังเทปสะดวกในการนำไปฟังซ้ำได้เองเมื่อไม่เข้าใจ และได้เสนอให้มีการจัดโครงการอย่างต่อเนื่องโดยปรับรูปแบบให้มีความหลากหลาย ผู้วิจัยเสนอให้มีการประเมินความคุ้มค่า และผลลัพธ์ในระยะยาว

คำสำคัญ: การประเมินผล การรณรงค์ต่อต้านความรุนแรง ความรู้ ทัศนคติ บุคลากรสตรี

* อาจารย์ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

* Instructor, Faculty of Nursing, Chiang Mai University

** รองศาสตราจารย์ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

** Associate Professor, Faculty of Nursing, Chiang Mai University

Abstract

Violence in the family can induce physical and mental health problems in affected people. These problems have a direct effect on people's health not only in the short term but also in the long term. The anti-violence campaign project had been launched for female personnel at Faculty of Nursing, Chiang Mai University. This research aimed to explore the outcome of the project toward knowledge and attitude of violence and finding the positive and negative outcomes of the project. Convenience sampling was used to select the samples and simple randomized sampling was applied to assign the samples into two groups, discussion learning group and audiotape listening group, 5-8 people in each group. The discussion learning group received knowledge through small group discussions between the members and the lecturer and received a booklet on completion. The audiotape listening group received knowledge by listening to the audiotape along with reading the booklet, and asked the lecturer to explain the missed concepts on completion. Both groups received knowledge once. This process was conducted until there were 60 samples (30 in each group). The knowledge and attitude about violence questionnaire was used for data collection and was tested for validity by experts. The reliability of instrument was tested by test re-test method and demonstrated at 0.80 and 0.84. Data were analyzed by percentage, mean, standard deviation, paired samples t-test and independent samples t-test.

The results of study

Show that the knowledge and attitude score of both groups after finishing the project was statistically significantly higher than before joining the project at 0.001. On the other hand, the increasing of knowledge and attitude score after finishing between the discussion learning group and the audiotape listening group was not different. In addition, in the discussion group, most of the samples had a high level of satisfaction toward the method of launching the anti-violence project. moreover, the small group discussion helped them learn the content more easily and they could listen to the audiotape in their free time if they missed the concepts. Additionally, having a variety of patterns to launch the anti-violence project continually was suggested. Long term outcome research and evaluating the cost effectiveness of the project are suggested for future research.

Key words: Evaluation, Anti-violence Campaign, Knowledge, Attitude, Working Women

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ความรุนแรงในครอบครัวก่อให้เกิดปัญหาสุขภาพที่มีผลกระทบต่อประชาชนทั้งระยะสั้นและระยะยาว เกิดความเจ็บป่วยทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ มีอันตรายตั้งแต่เล็กน้อยจนถึงขั้นเสียชีวิต เป็นปัญหาที่ส่งผลให้มีการสูญเสียค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลสูง (Campbell & Humphreys, 1993) มีผลต่อบุคลิกภาพของผู้ถูกระทำ เกิดพฤติกรรมเบี่ยงเบนและมีพฤติกรรมเสี่ยง เช่น สูบบุหรี่ ดื่มสุรา หันไปพึ่งยาเสพติด เป็นต้น นอกจากนี้ยังอาจเกิดโรคจิต คิดฆ่าตัวตาย หรือเกิดความโกรธแค้นและใช้ความรุนแรงตอบโต้ผู้กระทำ เช่น การฆาตกรรมสามี การตัดอวัยวะเพศสามีเนื่องมาจากถูกสามีทำร้ายร่างกายและจิตใจและถูกข่มขืนให้เกิดโทษะ (มนทิพ ดาราศรีศักดิ์, 2527) นอกจากนี้ยังเป็นตัวอย่างแก่เด็กและเยาวชนในการใช้ความรุนแรง อาจเกิดการเลียนแบบพฤติกรรมความรุนแรงเมื่อเติบโตขึ้น

ในอดีตปัญหาความรุนแรงในครอบครัวถูกมองว่าเป็นเรื่องที่ควรปกปิด ไม่สมควรให้บุคคลอื่นรับรู้ จึงมีการนำเสนอผ่านสื่อต่างๆ น้อย อีกทั้งการนำเสนอ นั้นขาดการเผยแพร่ข้อมูลในการปลูกฝังไม่ให้ใช้ความรุนแรง ขาดข้อมูลเกี่ยวกับผลกระทบของความรุนแรงในครอบครัวทั้งในระยะสั้น และระยะยาว และแนวทางแก้ไข รวมทั้งขาดการติดต่อรับความช่วยเหลือจากหน่วยงานต่างๆ ดังการศึกษาของเยวเรศ วรศิตกาลกุล (2544) ที่พบว่าสตรีที่ถูกสามีทำร้ายคิดกว่าเรื่องที่เกิดขึ้นไม่ใช่ปัญหาสุขภาพถึงแม้จะมีอาการทางจิตแล้ว การยอมรับผิดของผู้ถูกระทำมาจากความคิดดั้งเดิมที่เรียกว่ามายาคติ (myths) ซึ่งส่งเสริมหรือยอมรับการใช้ความรุนแรงของผู้มีอำนาจมากกว่า และ ยังส่งเสริมให้ผู้กระทำไม่ต้องรับผิดชอบต่อการกระทำ ความรุนแรงของตนจึงไม่มีการปรับแก้พฤติกรรม ส่วนผู้ถูกระทำต้องตกเป็นแพะรับบาปและไม่ได้รับการช่วยเหลือเท่าที่ควร นอกจากนี้การให้บริการทางสุขภาพในเรื่องความรุนแรงในครอบครัวยังมีน้อย ปัจจัยสำคัญคือบุคลากรทางด้านสุขภาพยังคิดว่าปัญหานี้ไม่ใช่ปัญหาสุขภาพหรือไม่อยู่ในหน้าที่ความรับผิดชอบ รวมทั้งขาดความรู้และทักษะที่จะให้บริการ ตลอดจนการจัดการศึกษาต่อเนื่องใน

ลักษณะการอบรมหรือประชุมวิชาการยังมีจำกัด รวมทั้งตำราหรือเอกสารทางวิชาการที่ใช้เป็นแนวทางในการให้บริการยังมีไม่เพียงพอ ดังนั้นประชาชนและบุคลากรทางด้านสุขภาพจึงจำเป็นต้องได้รับข้อมูลข่าวสาร ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัว เพื่อแก้มายาคติหรือปรับเปลี่ยนทัศนคติซึ่งถือว่าเป็นหัวใจสำคัญของความสำเร็จของโปรแกรมรณรงค์ต่อต้านความรุนแรง ซึ่งช่วยปรับแนวความคิดดั้งเดิมและวางรากฐานแนวความคิดใหม่ ที่ถูกต้องให้สตรีสามารถดูแลตนเอง ให้ความช่วยเหลือบุคคลใกล้ชิดที่ถูกกระทำ ความรุนแรงได้อย่างเหมาะสม

การรณรงค์เผยแพร่ความรู้สามารถทำได้หลากหลายรูปแบบ และผสมผสานตามความเหมาะสมของกลุ่มเป้าหมาย วิทยุใหญ่เป็นวิทยุที่สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง มีความสามารถในการหาข้อมูล คิดวิเคราะห์ได้ด้วยตนเอง การเรียนรู้ด้วยตนเองจึงสามารถทำได้ อย่างมีประสิทธิภาพ การสอนโดยวิทยุอภิปรายกลุ่มย่อย เป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียน เปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็น เล่าประสบการณ์และถกเถียงเชิงวิพากษ์วิจารณ์ได้เป็นอย่างดี ช่วยให้เกิดความคิดที่หลากหลายทั้งจากประสบการณ์จริงและข้อเท็จจริงทางวิชาการสามารถนำไปปรับใช้ในสถานการณ์จริง นอกจากนี้ยังเน้นให้เกิดการเรียนรู้ อย่างความร่วมมือ (collaboration) ส่งเสริมให้เกิดการสะท้อนคิด สามารถตรวจสอบและปรับแก้ความคิดของตนเองได้ ช่วยให้เรียนรู้ได้อย่างลึกซึ้ง (Garrison & Anderson, 2000 อ้างใน สมศักดิ์ ภูวิภาดาบรรณ, 2552) สำหรับการเผยแพร่ความรู้โดยการใช้สื่อ เช่น การเผยแพร่ความรู้ผ่านทางเว็บไซต์ โปรแกรมคอมพิวเตอร์ช่วยสอนและสื่อที่มีเสียงประกอบ เป็นต้น สื่อเหล่านี้จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองและกลับไปทบทวนได้ตามความต้องการ (ถนอมพร เลหาจรัสแสง, 2542) ซึ่งเอื้ออำนวยในการจัดสรรเวลาในการเรียนรู้ด้วยตนเองได้ซ้ำๆ เหมาะสำหรับผู้มีเวลาน้อยไม่สามารถเข้าร่วมโครงการได้ สื่อเหล่านี้จึงเป็นทางเลือกหนึ่งสำหรับการเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัว ช่วยให้นักเรียนมีความรู้และปรับเปลี่ยนความคิดและทัศนคติได้เช่นกัน จากการศึกษาของเกสร่า ศิริพิชญการ และคณะ (2549) เกี่ยวกับการประเมินผลโปรแกรมการ

ป้องกันความรุนแรงสำหรับนักศึกษาพยาบาลโดยการจัดการกิจกรรมเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับความรุนแรงในรูปแบบต่างๆ ได้แก่ การอบรมเชิงปฏิบัติการ โดยจัดกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ การบรรยายโดยวิทยากร การอภิปรายกลุ่มย่อย การฝึกบทบาทสมมติและการแสดงออกทางภาษาและศิลปะ ผลการวิจัยระยะที่ 1 ในการสำรวจความคิดเห็นต่อการจัดการกิจกรรมการสอน หัวข้อการใช้สื่อเป็นภาพยนตร์หรือภาพวิดีโอ การใช้สื่อมีลิขสิทธิ์ การเรียนรู้จากสถานการณ์จริงและการฝึกปฏิบัติจริง ได้พบว่ามีความเห็นเฉลี่ยอยู่ในระดับสูง คือ 87.7, 84.9, 85.4 และ 81.5 ตามลำดับ (คะแนนเต็ม 100 คะแนน) และในระยะที่ 2 พบว่านักศึกษาพยาบาลที่เข้าร่วมโครงการมีความรู้เฉลี่ยเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.027 - 0.002 และจากการจัดโครงการ “รีบับสัขาว” เพื่อเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับความรุนแรงให้แก่นักเรียนหญิงระดับมัธยมศึกษาตอนปลายแห่งหนึ่ง โดยวิธีการสอนเป็นกลุ่ม 1 ครั้ง ร่วมกับการจัดนิทรรศการ การประกวดภาพวาด การประกวดคำขวัญและประกวดเทพีสันติภาพ ผลการประเมินผลโครงการพบว่า คะแนนความเชื่อและความรู้เรื่องความรุนแรงเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p = 0.000$, $P = 0.000$, $N = 119$) และส่วนใหญ่มีความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมในระดับมาก (เกสรา ศรีพิชญากุล, พจนีย์ ภาคภูมิ, และปิยะภรณ์ ประสิทธิ์วัฒนเสรี, 2547) จะเห็นได้ว่าการจัดกิจกรรมในการเผยแพร่ความรู้ที่หลากหลายรูปแบบช่วยให้กลุ่มเป้าหมายเกิดการเรียนรู้ปรับเปลี่ยนความเชื่อและมีความพึงพอใจ ที่วิจัยจึงได้จัดโครงการรณรงค์ต่อต้านความรุนแรงในบุคลากรสตรี คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ โดยเลือกจัดรูปแบบของกิจกรรมให้เหมาะสมกับความต้องการและลักษณะของผู้เข้าร่วมโครงการ คือการให้ความรู้โดยการสอนเป็นกลุ่มย่อยและให้ฟังเทปบันทึกเสียงเพื่อให้ผู้เข้าร่วมโครงการมีความรู้และทัศนคติต่อความรุนแรงในครอบครัวที่ถูกต้องและเพื่อนำผลการวิจัยไปปรับปรุงในการจัดโครงการต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสำรวจผลของการจัดโครงการต่อความรู้และทัศนคติเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัวของบุคลากรสตรี คณะพยาบาลศาสตร์ ซึ่งมีวัตถุประสงค์ย่อยดังนี้

1.1 เปรียบเทียบคะแนนความรู้และทัศนคติเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัวของบุคลากรสตรี คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ก่อนและหลังเข้าร่วมโครงการ

1.2 เปรียบเทียบคะแนนความรู้และทัศนคติเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัวที่เพิ่มขึ้นหลังเข้าร่วมโครงการระหว่างกลุ่มที่ได้รับการรู้โดยการสอนเป็นกลุ่มและกลุ่มที่ได้รับการรู้โดยการฟังเทป

2. เพื่อสำรวจสิ่งที่ได้เรียนรู้ทางเชิงบวกและเชิงลบจากการจัดโครงการ

กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษครั้งนี้ใช้แนวคิดการเรียนรู้แบบผู้ใหญ่ (adult learner) และการเรียนรู้ด้วยตนเอง (self-directed learning) ซึ่งได้เลือกรูปแบบการเผยแพร่ความรู้จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องเป็นแนวทาง และปรับให้มีความเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายซึ่งเป็นวัยผู้ใหญ่ที่มีความสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง มีความสามารถในการหาข้อมูล และคิดวิเคราะห์ได้ด้วยตนเอง จึงเลือกรูปแบบการสอนโดยวิธีอภิปรายกลุ่มย่อย ซึ่งเป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียน เปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็น เล่าประสบการณ์ และถกเถียง เชิงวิพากษ์วิจารณ์ได้เป็นอย่างดี ช่วยให้เกิดความคิดที่หลากหลายทั้งจากประสบการณ์จริงและข้อเท็จจริงทางวิชาการสามารถนำไปปรับใช้ในสถานการณ์จริงได้ และอาศัยหลักของการเรียนรู้ในเรื่องการร่วมมือกัน (collaboration) เพื่อส่งเสริมให้เกิดการสะท้อนคิด สามารถตรวจสอบและปรับแก้ความคิดของตนเองได้ ช่วยให้เรียนรู้ได้อย่างลึกซึ้ง รวมไปถึงการใช้สื่อที่เอื้อให้เกิดการเรียนรู้ มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบประเมินผลโปรแกรม (program evaluation research) เพื่อประเมินผลเชิงผลลัพธ์ของการจัดกิจกรรมรณรงค์ต่อต้านความรุนแรงในบุคลากรสตรี คณะพยาบาลศาสตร์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ประชากรที่ศึกษาคือ บุคลากรสตรีที่ปฏิบัติงานในคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

กลุ่มตัวอย่าง คือ บุคลากรสตรีที่เป็นข้าราชการสายสนับสนุน พนักงาน ลูกจ้างประจำและลูกจ้างชั่วคราวที่ปฏิบัติงานในคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการเลือกตามสะดวก คือกลุ่มตัวอย่างมาปฏิบัติงานในวันที่เก็บข้อมูลตามที่นัดหมาย แล้วสุ่มอย่างง่ายโดยการจับฉลากเพื่อจัดเข้ากลุ่มที่ได้รับความรู้โดยการสอนเป็นกลุ่มหรือกลุ่มที่ได้รับความรู้โดยการฟังเทป จำนวน 5-8 คน ต่อกลุ่ม ดำเนินการเก็บข้อมูลจนครบ 60 คน แยกเป็นกลุ่มที่ได้รับความรู้โดยการสอนเป็นกลุ่ม จำนวน 30 คน และกลุ่มที่ได้รับความรู้โดยการฟังเทป จำนวน 30 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย 1) เครื่องมือดำเนินการวิจัย ได้แก่ แผนการสอนเรื่องความรุนแรงในครอบครัว แผนภาพ เอกสารความรู้สำหรับสตรี เรื่องความรุนแรงในครอบครัว และเทปบันทึกเสียงเรื่องความรุนแรงในครอบครัว ทั้งหมดมีเนื้อหาประกอบด้วยความรู้สำคัญและความหมายของความรุนแรงในครอบครัว ผลกระทบของความรุนแรง สาเหตุของการใช้ความรุนแรง ลักษณะผู้ชายที่นิยมใช้ความรุนแรง การป้องกันการถูกสามีกระทำความรุนแรง ข้อควรปฏิบัติเมื่อถูกสามีกระทำความรุนแรง วงจรความรุนแรงและหน่วยงานที่ให้ความช่วยเหลือสตรีที่ถูกกระทำความรุนแรง 2) เครื่องมือรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบบันทึกข้อมูลส่วนบุคคล แบบสอบถามความรู้และทัศนคติเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัว

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

1. แผนการสอนเรื่องความรุนแรงในครอบครัว ผู้วิจัยได้จัดทำขึ้นและให้ผู้เชี่ยวชาญทางด้านสุขภาพจิตและสุขภาพสตรีจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความตรงของเนื้อหา ผู้วิจัยปรับปรุงแก้ไขเนื้อหาตามข้อเสนอแนะ

2. เอกสารความรู้สำหรับสตรีเรื่อง ความรุนแรง

ในครอบครัว เป็นเอกสารที่จัดทำโดย เกสรา ศรีพิชญากุล, ยุพิน เพียรมงคล, นงนุช ไชยยศ, และแสงเดือน กฤษณารักษ์ (2545) ได้รับการตรวจสอบความตรงของเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญทางด้านสุขภาพจิตและสุขภาพสตรีจำนวน 3 ท่าน

3. เทปบันทึกเสียงเรื่องความรุนแรงในครอบครัว เป็นสื่อการสอนที่จัดทำโดย เกสรา ศรีพิชญากุล และคณะ ได้รับการตรวจสอบความตรงของเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญทางด้านสุขภาพจิตและสุขภาพสตรีจำนวน 3 ท่าน

4. แบบสอบถามความรู้และทัศนคติเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัว ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นโดยให้ครอบคลุมเนื้อหา และวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ แบ่งเป็น 2 ส่วนคือ ส่วนที่ 1 เป็นแบบสอบถามด้านความรู้เกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัว ลักษณะเป็นคำถามแบบเลือกตอบหลายตัวเลือก จำนวน 12 ข้อ ผู้ตอบสามารถเลือกตอบได้มากกว่า 1 ตัวเลือก เกณฑ์การให้คะแนนคือ หากเลือกตัวเลือกที่ถูกจะได้ 1 คะแนน หากเลือกตัวเลือกที่ผิดหรือตอบไม่ทราบ / ไม่แน่ใจหรือไม่ตอบได้ 0 คะแนน ส่วนที่ 2 เป็นแบบสอบถามด้านทัศนคติเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัวมีจำนวน 20 ข้อ เกณฑ์การให้คะแนนคือ 2 เห็นด้วย 1 เห็นด้วยเล็กน้อย / ไม่มั่นใจ 0 ไม่เห็นด้วย ตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาของแบบสอบถามโดยผู้เชี่ยวชาญทางด้านสุขภาพจิตและสุขภาพสตรีจำนวน 3 ท่าน โดยเลือกข้อที่ผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นสอดคล้องกันมากกว่าร้อยละ 80 ส่วนข้อที่ผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นสอดคล้องน้อยกว่าร้อยละ 80 นำไปปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ และนำไปหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (reliability) โดยวิธีทดสอบซ้ำ (test re-test) ในกลุ่มสตรีที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 20 ราย ได้ 0.80 และ 0.84 ตามลำดับ

การเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูล หลังผ่านการพิจารณาจากคณะกรรมการจริยธรรม คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เมื่อกลุ่มตัวอย่างยินดีเข้าร่วมวิจัยโดยสมัครใจและแสดงความจำนงเข้าร่วมวิจัย ดำเนินการเก็บข้อมูลดังนี้ กลุ่มที่ได้รับความรู้โดยการ

สอนเป็นกลุ่ม ผู้วิจัยให้กลุ่มตัวอย่างทำแบบสอบถาม ความรู้และทัศนคติเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัว จากนั้นได้ให้ความรู้โดยการสอนเป็นกลุ่มโดยใช้วิธีอภิปรายกลุ่มย่อยและมีแผ่นภาพเป็นสื่อในการสอน เปิดโอกาสให้ซักถามข้อสงสัยและเสนอความคิดเห็นและแจกเอกสารความรู้สำหรับสตรีเรื่องความรุนแรงในครอบครัว เมื่อสิ้นสุดการให้ความรู้ สอน 1 ครั้ง ใช้เวลาในการสอน ประมาณ 30 - 45 นาที หลังจากนั้น 1 สัปดาห์ให้กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามความรู้และทัศนคติเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัว กลุ่มที่ได้รับความรู้โดยการฟังเทป ผู้วิจัยให้กลุ่มตัวอย่างทำแบบสอบถามความรู้และทัศนคติเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัว แล้วให้ฟังเทป บันทึกเสียงความรู้เรื่องความรุนแรงในครอบครัวโดยมีเอกสารความรู้สำหรับสตรีเรื่องความรุนแรงในครอบครัว

ประกอบในการฟัง และเปิดโอกาสให้ซักถามเมื่อมีข้อสงสัย ให้ฟังเทป 1 ครั้ง ใช้เวลาในการฟังรวมทั้งซักถามข้อสงสัยประมาณ 30 - 45 นาที หลังจากนั้น 1 สัปดาห์ ผู้วิจัยให้กลุ่มตัวอย่าง ทำแบบสอบถามความรู้และทัศนคติเกี่ยวกับความรุนแรง ในครอบครัว ดำเนินการเก็บข้อมูลจนครบ 60 คน จากนั้น ผู้วิจัยได้รับอาสาสมัครกลุ่มตัวอย่างทั้งกลุ่มที่ได้รับความรู้โดยการสอนเป็นกลุ่ม และกลุ่มที่ได้รับความรู้โดยการ ฟังเทป กลุ่มละ 3 คน รวมเป็น 6 คนเพื่อสนทนากลุ่มย่อย และสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับวิธีการและรูปแบบการให้ความรู้เกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัว จากนั้น ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปด้วยสถิติพรรณนาการทดสอบ paired samples t-test และ independent samples t-test

ผลการวิจัย

การวิจัยนี้ศึกษาการประเมินผลการจัดโครงการรณรงค์ต่อต้านความรุนแรงในบุคลากรสตรี คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ผลการวิจัยมีดังนี้

1. บุคลากรสตรีที่เข้าร่วมโครงการมีทั้งหมด 60 คน กลุ่มที่ได้รับความรู้โดยการสอนเป็นกลุ่ม อายุ 24-45 ปี เฉลี่ย 34.43 ปี ระดับการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรีร้อยละ 46.7 รายได้ครอบครัวอยู่ในช่วง 3,895 - 28,000 บาทต่อเดือน เฉลี่ย 20,432.50 บาท สถานภาพคู่ร้อยละ 50 ความสัมพันธ์ในครอบครัวดีมาก ร้อยละ 53.3 มีความภาคภูมิใจในตนเองในระดับมาก ร้อยละ 56.7 ความเสี่ยงต่อการถูกกระทำความรุนแรง

อยู่ในระดับไม่เสี่ยงหรือเสี่ยงเพียงเล็กน้อยร้อยละ 66.7 ไม่เคยใช้ความรุนแรงกับผู้อื่นร้อยละ 60 กลุ่มที่ได้รับความรู้โดยการฟังเทป อายุ 23-55 ปี เฉลี่ย 35.03 ปี การศึกษาระดับปริญญาตรีร้อยละ 53.3 รายได้ครอบครัว 5,000 - 64,000 บาทต่อเดือน เฉลี่ย 23,852 บาทต่อเดือน สถานภาพโสดร้อยละ 46.7 ความสัมพันธ์ในครอบครัวดีมากร้อยละ 63.3 มีความภาคภูมิใจในตนเองในระดับมากร้อยละ 70 ความเสี่ยงต่อการถูกกระทำความรุนแรงอยู่ในระดับไม่เสี่ยงหรือเสี่ยงเพียงเล็กน้อยร้อยละ 86.7 ไม่เคยใช้ความรุนแรงกับผู้อื่น ร้อยละ 60 คุณลักษณะของกลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่มเมื่อนำมาเปรียบเทียบไม่มีความแตกต่างกัน (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1

จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและการเปรียบเทียบคุณลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง

ลักษณะกลุ่มตัวอย่าง	กลุ่มสอนเป็นกลุ่ม		กลุ่มพึงเพป		t
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	
อายุ	34.43	6.17	35.03	8.64	0.310 ^{ns}
รายได้ครอบครัว	20,432.50	12852.55	23,852.00	14689.22	0.960 ^{ns}
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	Chi square
การศึกษา					15.914 ^{ns}
มัธยมศึกษาต้น	1	3.3	-	-	
มัธยมปลาย	6	20.0	2	6.7	
ปวช	-	-	6	20.0	
ปวส	2	6.7	1	3.3	
ปริญญาตรี	14	46.7	16	53.3	
ปริญญาโท	7	23.3	5	16.7	
สถานภาพ					16.449 ^{ns}
โสด	11	36.7	14	46.7	
คู่	15	50.0	11	36.7	
หม้าย	2	6.7	3	10.0	
หย่า/แยก	2	6.7	2	6.7	
ความสัมพันธ์ในครอบครัว					0.741 ^{ns}
ค่อนข้างดี	14	46.7	11	36.7	
ดีมาก	16	53.3	19	63.3	
ความภาคภูมิใจในตนเอง					0.524 ^{ns}
ปานกลาง	13	43.3	9	30.0	
มาก	17	56.7	21	70.0	
เสี่ยงต่อการถูกกระทำรุนแรง					3.519 ^{ns}
ไม่เสี่ยง/เสี่ยงเล็กน้อย	20	66.7	26	86.7	
เสี่ยงปานกลาง	10	33.3	3	10.0	
เสี่ยงมาก			1	3.3	
การใช้ความรุนแรงกับผู้อื่น					2.801 ^{ns}
ไม่เคย	18	60.0	18	60.0	
ใช้บางครั้ง	12	40.0	12	60.0	

ns=p>0.05

2. ความรู้และทัศนคติเกี่ยวกับความรุนแรง
ในครอบครัวก่อนและหลังเข้าร่วมโครงการ

2.1 คะแนนทัศนคติเกี่ยวกับความรุนแรง
ในครอบครัว กลุ่มที่ได้รับการสอนเป็นกลุ่ม
ก่อนเข้าร่วมโครงการค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้ 6.15 จาก
คะแนนเต็ม 12 คะแนน (S.D.= 2.20) หลังเข้าร่วมโครงการ
ค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้เพิ่มเป็น 9.53 (S.D. = 1.83) และ
แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.001 กลุ่มที่ได้รับ
ความรู้โดยการฟังเทป ก่อนเข้าร่วมโครงการค่าเฉลี่ย
คะแนนความรู้ 6.22 (S.D.= 1.35) หลังเข้าร่วมโครงการ
ค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้เพิ่มเป็น 9.89 (S.D.=1.66) และ
แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.001

2.2 คะแนนทัศนคติเกี่ยวกับความรุนแรง
ในครอบครัว กลุ่มที่ได้รับการสอนเป็นกลุ่ม
ก่อนเข้าร่วมโครงการค่าเฉลี่ยคะแนนทัศนคติเท่ากับ
29.30 จากคะแนนเต็ม 40 คะแนน (S.D.= 3.52)
หลังเข้าร่วมโครงการค่าเฉลี่ยคะแนนทัศนคติเพิ่มขึ้นเป็น
33.83 (S.D.= 5.29) และแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ
ที่ 0.001 กลุ่มที่ได้รับการฟังเทป ก่อนเข้าร่วม
โครงการค่าเฉลี่ยคะแนนทัศนคติเท่ากับ 28.60 (S.D.=
5.26) หลังเข้าร่วมโครงการค่าเฉลี่ยคะแนนทัศนคติเพิ่ม
ขึ้นเป็น 34.63 (S.D.= 4.24) และแตกต่างกันอย่างมีนัย
สำคัญที่ระดับ 0.001 (ตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้และทัศนคติเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัวของบุคลากรสตรี
ก่อนและหลังเข้าร่วมโครงการ

	ก่อนเข้าร่วมโครงการ		หลังเข้าร่วมโครงการ		t
	X	S.D.	X	S.D.	
คะแนนความรู้เกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัว					
กลุ่มที่ได้รับการสอนเป็นกลุ่ม	6.15	2.20	9.53	1.83	-9.151***
กลุ่มที่ได้รับความรู้โดยการฟังเทป	6.22	1.35	9.89	1.66	-10.884***
คะแนนทัศนคติเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัว					
กลุ่มที่ได้รับการสอนเป็นกลุ่ม	29.30	3.52	33.83	5.29	-5.288***
กลุ่มที่ได้รับความรู้โดยการฟังเทป	28.60	5.26	34.63	4.24	-7.333***

*** p < 0.001

3. เปรียบเทียบคะแนนความรู้ และทัศนคติ
ความรุนแรงในครอบครัวที่เพิ่มขึ้นหลังเข้าร่วมโครงการ
ระหว่างกลุ่มที่ได้รับการสอนเป็นกลุ่ม และ
กลุ่มที่ได้รับการฟังเทป ค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้

ที่เพิ่มขึ้นเท่ากับ 3.38 (S.D.=2.02) และ 3.66 (S.D.=1.84)
ตามลำดับและไม่ต่างกัน ส่วนค่าเฉลี่ยคะแนนทัศนคติที่เพิ่ม
ขึ้นเท่ากับ 4.53 (S.D.=4.69) และ 6.33 (S.D.=4.51) ตาม
ลำดับและไม่ต่างกัน ระหว่างสองกลุ่มนี้ (ตารางที่ 3)

ตารางที่ 3 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้และทัศนคติเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัวที่เพิ่มขึ้นหลังเข้าร่วม
โครงการระหว่างกลุ่มที่ได้รับการสอนเป็นกลุ่มและกลุ่มที่ได้รับการฟังเทป

	กลุ่มที่ได้รับการสอนเป็นกลุ่ม		กลุ่มที่ได้รับการฟังเทป		t
	X	S.D.	X	S.D.	
คะแนนความรู้เกี่ยวกับความ รุนแรงในครอบครัวที่เพิ่มขึ้น	3.37	2.02	3.66	1.84	-0.571ns
คะแนนทัศนคติเกี่ยวกับความ รุนแรงในครอบครัวที่เพิ่มขึ้น	4.53	4.69	6.33	4.51	-1.262ns

ns. p> 0.05

4. ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างต่อการจัดโครงการรณรงค์ต่อต้านความรุนแรง จากการสนทนากลุ่มย่อยพบว่าทั้งสองกลุ่มมีความพึงพอใจต่อวิธีการจัดโครงการในระดับมาก โดยมีความคิดเห็นสรุปได้ดังนี้

4.1 การให้ความรู้โดยการสอนเป็นกลุ่ม

จุดแข็ง ได้แลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ระหว่างบุคลากรในกลุ่มตัวอย่างซึ่งทำให้ได้แนวคิดที่หลากหลาย มีมุมมองที่กว้าง แผลงใหม่สามารถนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน และให้การช่วยเหลือผู้อื่นได้ ได้รับรู้ข้อมูลที่ไม่เคยทราบมาก่อน อย่างเช่น บุคลากรที่ไม่เคยมีครอบครัวได้รับทราบข้อมูลจากบุคลากรที่มีครอบครัวซึ่งทำให้ได้แง่คิดและแนวทางในการแก้ไขปัญหาสำหรับตนเองและบุคคลใกล้ชิด นอกจากนี้ยังช่วยให้เข้าใจเพื่อนร่วมงานมากขึ้น อีกทั้งยังสามารถซักถามผู้สอนได้โดยตรงเมื่อมีข้อสงสัย ทำให้ได้แนวคิดและหลักการที่ถูกต้อง มีแผนภาพและเอกสารความรู้ประกอบ ช่วยให้เข้าใจมากขึ้น

จุดอ่อน เวลาในการสอนค่อนข้างน้อยและรวมกลุ่มกันได้ค่อนข้างยากเนื่องจากบุคลากรมีภาระกิจมาก และสมาชิกในกลุ่มบางคนต้องออกจากกลุ่มระหว่างสอนเพื่อไปปฏิบัติหน้าที่เนื่องจากมีอาจารย์หรือนักศึกษามาติดต่อ ทำให้การพูดคุยแลกเปลี่ยนกันและกันขาดความต่อเนื่อง

4.2 การให้ความรู้โดยการฟังเทป

จุดแข็ง เป็นการให้ความรู้ที่ดีอีกวิธีหนึ่ง ที่สามารถนำกลับไปฟังต่อที่บ้านได้ ทำให้เกิดสมาธิในการฟัง ได้ติดตามเสียงบรรยาย มีดนตรีประกอบ ทำให้เพลิดเพลิน มีเอกสารความรู้ประกอบในการฟังช่วยให้เข้าใจมากยิ่งขึ้นและนำกลับไปอ่านทบทวนได้

จุดอ่อน ระหว่างฟังเทปขาดการปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในกลุ่มที่นั่งฟังด้วยกัน การแลกเปลี่ยนความคิดและประสบการณ์มีน้อย แม้จะเปิดโอกาสให้ถามข้อสงสัยภายหลังฟังเทปจบ ประกอบกับสมาชิกในกลุ่มบางคนลืมคำถามที่ตั้งใจจะถามภายหลังฟังเทปจบ การต่อยอดความคิดจึงถูกจำกัด บางครั้งผู้ฟังใจลอยไม่ได้ตั้งใจฟังทำให้ได้ข้อมูลไม่ครบถ้วนต้องไปอ่านเอกสารทบทวน ระหว่างฟังเทปมีสมาชิกในกลุ่มที่ต้องออกจากกลุ่มเพื่อไปให้บริการผู้มาติดต่อ ทำให้การฟัง

เทปไม่ต่อเนื่อง ได้รับความรู้ไม่ครบถ้วน และภาษาที่ใช้ในเทปบันทึกเสียงเป็นทางการมากเกินไป

4.3 ประโยชน์ที่ได้รับจากการเข้าร่วมโครงการ มีความรู้เกี่ยวกับความรุนแรงมากขึ้น ทำให้เข้าใจสาเหตุของการกระทำความรุนแรงของผู้ชายได้แนวคิดในการนำไปใช้ในชีวิตประจำวันและเลือกคู่ครอง มีความเข้าใจผู้หญิงที่ถูกทำร้ายมากขึ้นและรู้วิธีที่จะป้องกันตนเองและให้การช่วยเหลือและแนะนำผู้อื่นที่มีปัญหาในเรื่องนี้

4.4 ข้อเสนอแนะ เป็นโครงการที่ดีควรเชิญชวนให้บุคลากรสตรีเข้าร่วมโครงการมากกว่านี้เพื่อจะได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์ต่างๆ ซึ่งไม่จำเป็นต้องพูดเรื่องส่วนตัวแต่อาจพูดสถานการณ์หรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นหรือกรณีตัวอย่างเพื่อให้ได้แนวคิดไปปรับใช้ในชีวิตจริง คำแนะนำในเอกสารควรจะกระชับ เนื้อหาควรเป็นภาษาที่ง่ายไม่เป็นวิชาการมากเกินไป น่าจะมีเทปบันทึกเสียงที่เป็นภาษาคำเมืองจะได้ฟังเข้าใจลึกซึ้งยิ่งขึ้น และควรจัดโครงการนี้อย่างต่อเนื่องและมีรูปแบบในการเผยแพร่ความรู้ที่หลากหลาย เช่น นำเสนอกรณีตัวอย่างเป็นวีดิทัศน์ วิเคราะห์สถานการณ์การพูดคุยตัวต่อตัวการอภิปรายเป็นกลุ่มย่อย แจกแผ่นพับ เป็นต้น

การอภิปรายผล

ผลการวิจัยการประเมินผลโครงการรณรงค์ต่อต้านความรุนแรงในบุคลากรสตรี คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ สามารถอภิปรายได้ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยดังนี้

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ของการวิจัยคือสำรวจผลของการจัดโครงการต่อความรู้และทัศนคติเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัวของบุคลากรสตรี คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พบว่าคะแนนความรู้และทัศนคติเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัวหลังเข้าร่วมโครงการ สูงกว่าก่อนเข้าร่วมโครงการและแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 ทั้งสองกลุ่มอธิบายได้ว่าการรณรงค์ต่อต้านความรุนแรงในลักษณะการจัดอบรมเผยแพร่ความรู้ โดยการผสมผสานรูปแบบที่หลากหลายทั้งการสอนเป็นกลุ่มย่อย การฟังเทปและการแจกเอกสารความรู้ ส่งผลให้ผู้ร่วมโครงการเกิดการ

เรียนรู้ เกิดการเชื่อมโยงความคิด ช่วยให้เข้าใจเนื้อหาเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัวได้มากยิ่งขึ้น ช่วยให้มีการปรับเปลี่ยนแนวคิดและทัศนคติ เห็นได้จากการสนทนากลุ่มย่อยที่มีข้อคิดเห็นว่าเป็นโครงการที่มีประโยชน์ช่วยให้เข้าใจความรุนแรงในครอบครัวมากขึ้น และได้แลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน ช่วยให้เกิดทัศนคติที่ถูกต้องต่อความรุนแรงในครอบครัว สอดคล้องกับการศึกษาของเกสรา ศรีพิชญากุลและคณะ (2549) ในการประเมินผลโปรแกรมการป้องกันความรุนแรงสำหรับนักศึกษาพยาบาลที่พบว่า คะแนนเฉลี่ยเกี่ยวกับความรู้เรื่องความรุนแรงของนักศึกษาพยาบาลหลังเข้าร่วมโครงการเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.027 - 0.002 นอกจากนี้จากการประเมินผลโครงการ “รีบีนัสขาว” ในกลุ่มนักเรียนหญิงระดับมัธยมศึกษาตอนปลายของ เกสรา ศรีพิชญากุล, พงษ์ ภาควณิ, และปิยะภรณ์ ประสิทธิ์วัฒนเสรี (2547) พบว่า คะแนนความเชื่อและความรู้เรื่องความรุนแรงของนักเรียนที่เข้าร่วมโครงการเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p = 0.000$, $P = 0.000$, $N = 119$) และส่วนใหญ่มีความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมในระดับมาก ในขณะที่เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้และทัศนคติที่เพิ่มหลังเข้าร่วมโครงการระหว่างกลุ่มที่ได้รับการได้รับความรู้โดยการสอนเป็นกลุ่มและกลุ่มที่ได้รับการได้รับความรู้จากการฟังเทปพบว่า ไม่ต่างกัน อธิบายได้ว่ากลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่มอยู่ในวัยผู้ใหญ่และส่วนใหญ่มีการศึกษาอยู่ในระดับดีจึงความสามารถและศักยภาพในการเรียนรู้ด้วยตนเอง สามารถทำความเข้าใจเนื้อหาจากการศึกษาด้วยตนเองแม้ไม่ได้รับการสอนโดยตรงจากผู้สอน กลุ่มตัวอย่างทั้งสองจึงมีความรู้และทัศนคติเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัวที่ถูกต้องดีพอ กัน นอกจากนี้จากการสนทนากลุ่มย่อยทั้งสองกลุ่มมีความคิดเห็นว่าการสอนเป็นกลุ่มช่วยให้เกิดการเรียนรู้ได้ดีขึ้นเนื่องจากได้อภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์กันและกัน และหากไม่เข้าใจในบางประเด็นสามารถซักถามผู้สอนได้ ทำให้เข้าใจเนื้อหามากขึ้น รวมทั้งช่วยต่อยอดความคิดให้ได้มุมมองที่กว้างและหลากหลาย ส่งผลให้เกิดความพึงพอใจซึ่งช่วยกระตุ้นให้เกิดความต้องการการเรียนรู้ ดังแนวคิดในการเรียนรู้ ที่ว่าผู้เรียนจะต้องมีความพร้อมทั้งด้านร่างกาย

และจิตใจ มีการเชื่อมโยงระหว่างสิ่งเร้ากับการตอบสนอง ตลอดจนผู้เรียนต้องมีความพึงพอใจที่จะเรียน ซึ่งความพึงพอใจนี้เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดการเรียนรู้ (ทศนา แหม่มณี, 2545)

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ของการวิจัยคือ เพื่อสำรวจสิ่งที่ได้เรียนรู้ทางเชิงบวกและเชิงลบจากการจัดโครงการ พบว่าสิ่งที่ได้เรียนรู้ ตามระยะของการจัดทำโครงการมีดังนี้

1. ระยะที่ 1 การประเมินความต้องการในการเรียนรู้ เริ่มจากการสำรวจความต้องการของกลุ่มเป้าหมายคือ บุคลากรสตรีที่ปฏิบัติงานในคณะพยาบาลศาสตร์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ แม้จะเป็นสถานศึกษาทางวิทยาศาสตร์สุขภาพ จากการพูดคุยอย่างไม่เป็นทางการกับบุคลากรที่ปฏิบัติงานในคณะพยาบาลศาสตร์พบว่าส่วนใหญ่ยังมีความรู้ ความเข้าใจและทัศนคติ ที่ไม่ถูกต้องเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัว และมีความต้องการที่จะเรียนรู้เรื่องนี้ให้มากขึ้น เนื่องจากเป็นสถานศึกษาทางวิทยาศาสตร์สุขภาพ บุคลากรทุกระดับควรมีความรู้ในเรื่องนี้เพื่อเป็นแหล่งเผยแพร่ข้อมูลแก่สาธารณชนต่อไป ทีมวิจัยจึงได้เลือกจัดโครงการรณรงค์ต่อต้านความรุนแรงให้แก่บุคลากรสตรี คณะพยาบาลศาสตร์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

2. ระยะที่ 2 การวางแผน

2.1 การกำหนดกิจกรรมให้กลุ่มเป้าหมายตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ โดยคำนึงถึงธรรมชาติในการเรียนรู้ เนื่องจากผู้ร่วมโครงการอยู่ในวัยผู้ใหญ่ กิจกรรมที่จัดจึงมีความหลากหลายโดยเน้นให้มีการเรียนรู้ด้วยตนเอง ได้แก่ การสอนเป็นกลุ่มย่อย การฟังเทป การแจกเอกสารประกอบและการสนทนากลุ่มย่อยเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน

2.2 การเตรียมความพร้อมของผู้จัดกิจกรรม ใช้วิธีการประชุมปรึกษาหารือและทำความเข้าใจในงานที่รับผิดชอบ ในส่วนของการสอนเป็นกลุ่มได้มีการจัดทำแผนการสอนแต่มีบางครั้งที่ไม่ได้ปฏิบัติตามแผนที่วางไว้เนื่องจากเวลาจำกัด ขั้นตอนการสอนจริงจึงพบปัญหาและอุปสรรค เช่น เวลาไม่พอ มีนักศึกษาหรือบุคลากรมาติดต่อกัน เจ้าหน้าที่ที่เข้าร่วมโครงการต้องรีบไปให้บริการ เป็นต้น ซึ่งหากสามารถจัดสรรเวลาให้บุคลากร

เข้าร่วมโครงการอย่างเต็มที่ โดยจัดโครงการในวันหยุดหรือกำหนดให้วันที่จัดโครงการซึ่งเป็นวันปฏิบัติงานตามปกติให้เป็นวันหยุดของบุคลากรเพื่อเปิดโอกาสให้เข้าร่วมโครงการอย่างเต็มที่ที่จะช่วยละปัญหานี้ได้

2.3 การกำหนดงบประมาณ การใช้นุคลากรในทีมวิจัยเป็นวิทยากร และจัดกิจกรรมโดยใช้สื่อที่มีอยู่ ได้แก่ เอกสารความรู้สำหรับสตรีและเทปบันทึกเสียงเรื่องความรุนแรงในครอบครัว ช่วยให้ประหยัดงบประมาณค่าใช้จ่ายจึงเป็นค่าของที่ระลึกสำหรับผู้เข้าร่วมโครงการเท่านั้น

2.4 การกำหนดวิธีการประเมินผล ใช้วิธีการสำรวจทัศนคติ ความรู้และความพึงพอใจโดยการแจกปรับแบบสอบถามและการสนทนากลุ่มย่อย

3. ระยะที่ 3 จัดกิจกรรมตามแผนที่จัดทำขึ้นและระยะที่ 4 ประเมินผลตามแผนที่จัดทำขึ้น

3.1 การให้ความรู้เกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัวโดยการสอนเป็นกลุ่ม เนื่องจากทีมวิจัยและผู้เข้าร่วมโครงการมีภาระงานประจำที่ต้องปฏิบัติจึงต้องใช้เวลาในช่วงพักกลางวัน ซึ่งบางครั้งจะมีนักศึกษาหรือผู้มาติดต่องานเป็นระยะๆ ทำให้การสอนต้องหยุดเป็นช่วงๆ ซึ่งทีมวิจัยเห็นว่าหากสามารถจัดสรรเวลา

ให้เข้าร่วมโครงการอย่างเต็มที่ก็จะดีมาก ส่วนช่วงหลังเลิกงานผู้ร่วมโครงการมีความต้องการที่จะกลับบ้านไปดูแลครอบครัว และในช่วงวันหยุดก็มีความต้องการอยู่กับครอบครัวจึงไม่สามารถจัดกิจกรรมในช่วงเวลาดังกล่าวได้

3.2 การให้ความรู้เกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัวโดยการฟังเทป ผู้วิจัยได้นำเทปเป็นกลุ่มๆ โดยผู้วิจัยจะนั่งฟังอยู่ด้วยและอธิบายเมื่อกลุ่มมีข้อสงสัยพบปัญหาว่าในบางกลุ่มที่ผู้เข้าร่วมโครงการปลื้มเวลามา นั่งรวมกลุ่มอย่างต่อเนื่องไม่ได้เนื่องจากมีผู้มาติดต่องาน ผู้วิจัยจึงแก้ปัญหาโดยให้เทปบันทึกเสียงและเอกสารความรู้กลับไปฟังในยามว่าง ซึ่งกรณีนี้การควบคุมเรื่องการให้ความรู้จากการฟังเทปให้เหมือนกันทุกคนจึงทำได้ลำบาก หากสามารถจัดเวลาให้ทุกคนรวมกลุ่มฟังพร้อมกัน และผู้สอนอธิบายเมื่อไม่เข้าใจจะดีมาก

3.3 การสนทนากลุ่ม หลังได้รับความรู้ทั้ง 2 วิธี ทีมวิจัยได้รับอาสาตัวแทนจากทั้งสองกลุ่ม กลุ่มละ 3 คน เพื่อสนทนากลุ่มย่อยถึงการจัดโครงการรณรงค์ต่อต้านความรุนแรงในครอบครัว โดยทีมวิจัยได้เชิญอาจารย์ที่ไม่ได้อยู่ในทีมวิจัยนำสนทนาเพื่อป้องกันการเกิดอคติ โดยผู้ร่วมโครงการมีความพึงพอใจในการจัดกิจกรรมและได้เสนอความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ในการจัดกิจกรรม

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

โครงการรณรงค์ต่อต้านความรุนแรงที่จัดให้แก่บุคลากรสตรี คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ช่วยให้บุคลากรมีความรู้เกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัวมากขึ้นและช่วยปรับเปลี่ยนทัศนคติ ผู้ร่วมโครงการมีความพึงพอใจในสิ่งที่ได้เรียนรู้ ดังนั้นควรจัดกิจกรรมรณรงค์ต่อต้านความรุนแรงในครอบครัวอย่างต่อเนื่อง โดยปรับรูปแบบให้หลากหลาย มีการประเมินผลลัพธ์ในระยะยาว และประเมินความคุ้มค่า ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. การศึกษาประเมินผลโครงการรณรงค์ต่อต้านความรุนแรงในบุคลากรสตรีในคณะพยาบาลศาสตร์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ในระยะยาวและประเมินความคุ้มค่าของโครงการ

2. การประเมินผลโครงการรณรงค์ต่อต้านความรุนแรงสำหรับบุคลากรสตรีในกลุ่มประชากรอื่นที่มีลักษณะคล้ายกัน เช่น บุคลากรสตรีในหน่วยงานทั้งรัฐบาลและเอกชน ในจังหวัดเชียงใหม่

เอกสารอ้างอิง

- เกสรดา ศรีพิชญากาการ, ยุพิน เพียรมงคล, นงนุช ไชยยศ, และแสงเดือน กฤษณรักษ์. (2545) *ความชุกปัจจัยและผลกระทบความรุนแรงในคู่สมรส*. คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- เกสรดา ศรีพิชญากาการ, พงนิญ ภาคภูมิ, และปิยะภรณ์ ประสิทธิ์วัฒนเสรี. (2547). *การประเมินผลโครงการต่อต้านความรุนแรงในนักเรียนหญิงระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย*. วารสารสมาคมพยาบาลแห่งประเทศไทย สาขาภาคเหนือ, 10, 1-14.
- เกสรดา ศรีพิชญากาการ และคณะ. (2549). *การประเมินผลโปรแกรมการป้องกันความรุนแรงสำหรับนักศึกษาพยาบาล*. คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ถนอมพร เลหาจรัสแสง. (2542). *คอมพิวเตอร์ช่วยสอน* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร: องค์การคุรุสภา.
- ทีศนา แคมมณี. (2545). *ศาสตร์การสอน : องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- มนทิพ ดาราศรีศักดิ์. (2527). *มูลเหตุจูงใจในการฆ่าสามี: ศึกษาเฉพาะผู้ต้องขังในทัณฑสถานหญิง*. วิทยานิพนธ์ สังคมสงเคราะห์ศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- เยาวเรศ วรศักดิ์กุล. (2544). *ผลกระทบด้านสุขภาพและการจัดการกับปัญหาของภรรยาที่ถูกทารุณกรรม*. วิทยานิพนธ์พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สมศักดิ์ ภูวิภาดาวรรณ. (2552). *การเปลี่ยนแปลงและการส่งเสริมการสอนในมหาวิทยาลัย ในคู่มืออาจารย์ด้านการสอน*. สำนักพัฒนาคุณภาพการศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- Campbell, J. C., & Humpherys, J. (1993). *Nursing care of survivors of family violence*. St.Louis: Mosby